

РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ КРИВОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ)

Гнілуша Н.В.

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра ботаніки та екології

Кандидат педагогічних наук, доцент

В сучасних соціально-економічних умовах розвитку цивілізації екологічні проблеми набувають глобального характеру. У всьому світі збільшується кількість регіонів екологічної небезпеки.

Екологічна освіта признана міжнародним екологічним рухом педагогів, важливим напрямком педагогічних досліджень.

Все більше усвідомлення негативних наслідків діяльності людини в суспільній свідомості, кризовий стан всіх середовищ життя в промислових районах України актуалізують екологізацію всіх рівнів освіти як невідкладну та провідну тенденцію її сучасного розвитку. У відповідності з прийнятою концепцією екологічної освіти в Україні формується система неперервної екологічної освіти на основі Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті, що охоплює структури формальної та неформальної освіти усіх вікових груп населення[1, с.15].

В регіонах України маються свої природно-екологічні, фізико-географічні, економічні, соціокультурні, історичні, етнографічні передумови розвитку, які необхідно враховувати при створенні регіональної системи екологічної освіти. Україна різноманітна з точки зору природних умов. Враховуючи регіональну різницю країни, засвоювати для всіх територій єдиний зміст екологічної освіти неможливо.

Екологічна ситуація Криворізького регіону вимагає забезпечення екологічної безпеки населення та його навколишнього природного середовища. Рішення цієї проблеми - в створенні, функціонуванні та динамічному розвитку

системи неперервної екологічної освіти населення. Проблема розвитку концепції екологічної освіти на національно-регіональному рівні присвячені роботи В.В. Вербицького, Ф.В. Вольвача, В.М. Бровдія, М.І. Дробнохода, І.Д. Зверєва, Я.І. Трефяк та ін.

Виділяють два основних напрямки екологічної освіти: виховання в душі загальних ідей охорони природи та бережливого ставлення до неї та набуття спеціальних професійних знань про загальні закономірності існування природних та антропогенних екосистем. Обидва ці напрямки взаємопов'язані, бо в їх основах лежить пізнання принципів та закономірностей екології. Таким чином, система екологічної освіти взагалі повинна бути націлена: по-перше, на підготовку професійних кадрів, по-друге, на оволодіння спеціалістами самих різних областей загальної екологічної культури.

В тих регіонах, де система екологічної освіти вже існує, вона є замкнутою або закритою, так як в ній не сформовані внутрішні і зовнішні, вертикальні та горизонтальні зв'язки та взаємодія між конспектами підсистем і всієї системи і цілому.

Визначаючи предметом дослідження проектування регіональної сфери екологічної освіти, ми виходимо із уявлення про регіон як цілісної одиниці освітньої політики. В зв'язку цим проблема дослідження полягає в пізнанні теоретичних та дидактичних основ регіональної освіти і на цій базі проектування моделі регіональної системи екологічної освіти освітянської молоді, адекватної потенційним можливостям природно-соціальної і територіального комплексу Криворізького екологічного регіону.

Педагогічне проектування, як один з напрямів соціального проектування, спрямоване на створення і зміну організованих процесів освіти, виховання і навчання.

Регіоналізація освіти є провідною і довготривалою стратегією, що визначає шляхи становлення цілісного регіонального освітнього простору на основі взаємодії національного, регіонального і світового досвіду розвитку освіти»[2, с.23-25].

Даний принцип передбачає облік в екологічному утворенні регіонального компонента: національних і культурних традицій, природних і соціально-економічних умов. Виявлення регіонального компонента змісту екологічної освіти є одним з важливих завдань нашого дослідження. Принципи державної регіональної освітньої політики можуть бути визначені лише в рамках соціокультурної регіональної політики в цілому. Це означає, що в кожному конкретному регіоні повинні будуватися свої стратегії і свої форми розвитку соціокультурного середовища, що передбачає в собі системний елемент процесу розвитку освіти.

Питання регіональної освіти примикають до складної проблеми України – формування культурно-національної політики. Все вищесказане характеризує варіативну екологічну освіту в різних навчальних закладах, що діють в українських регіонах. Людині належить жити і працювати в умовах здійсненій певного ландшафту, для чого необхідний відбір відомостей в рамках традиційних наук, які потрібні при професійному навчанні і подальшій діяльності. Так, Кривий Ріг характерний своєю гірничо-видобувної промисловістю. Криворізький регіон визначає гірничо-металургійний комплекс, що створює для регіону основні екологічні проблеми.

Джерелами прогнозування цілей регіональної екологічної освіти можуть служити виділені п'ять положень:

- 1) соціальне замовлення суспільства;
- 2) теоретичні концепції екологічної освіти і освіти в області довкілля;
- 3) традиції екологічної освіти в світі, в Україні і в Криворізькому регіоні;
- 4) особливості розвитку наукового екологічного знання;
- 5) міжнародний досвід.

Регіональна система освіти – це сукупність організаційних структур, що знаходяться на певній території і включених в соціально-економічну систему даного адміністративно-територіального регіону з властивими йому особливостями, а, також забезпечуючи повноту і безперервність освіти індивіда, що проживає на даній території[3,с.6-10].

При трактуванні регіональної системи екологічної освіти як сфери з'являється можливість поглянути на даний об'єкт через суб'єкти, що реалізують педагогічну діяльність в цій сфері. Тенденціями в розвитку регіонального освітнього простору слід рахувати виникнення об'єднань, асоціацій і освітніх системних комплексів не за ознакою їх територіальної або адміністративної приналежності, а за змістом самих тенденцій.

Мета регіональної екологічної освіти полягає: у розробці і реалізації регіональної освітньої програми основної і додаткової освіти в цілях розвитку і задоволення освітніх потреб жителів регіону; у цілеспрямованому розвитку регіональної системи екологічної освіти в умовах єдиного освітнього простору; у створенні оптимальних умов для реалізації законів про освіту і про охорону природного довкілля у Дніпропетровській області.

Регіоналізація освіти – це постійний процес вдосконалення і розвитку змісту екологічної освіти (цілей, ціннісних і смислових установок, культури і технологій екологічної освіти), джерелом якої є відкритий характер взаємодії освітнього простору з динамікою розвитку екологічної ситуації у Дніпропетровській області.

Регіональна система освіти представляє сукупність організаційних структур, що знаходяться на певній території і включених в соціально-економічну систему регіону з властивими йому особливостями (природними, екологічними, культурно-історичними, етнографічними і іншими), а також забезпечуючи повноту і безперервність освіти (привласнення культурно-історичного досвіду) індивіда, що проживає на даній території[3, с.6-10].

Загальні риси освітніх регіонів:

- 1) природні умови (природно-кліматичні зони, що визначають подальші унікальні особливості території);
- 2) соціальний і національний склад населення області;
- 3) культурні традиції освоєння і подальшої експлуатації природних ресурсів регіону;
- 4) основні види господарської діяльності на даній території;

5) рівень розвитку системи освіти, її матеріальна база і кадровий склад;

6) унікальність екологічної ситуації;

7) зміна фаз відносного розвитку природних систем з результатом техногенної дії людини;

8) динамічна зміна екологічної ситуації.

Аналіз стану регіональної освітньої системи дозволив виявити і нові тенденції в розвитку системи освіти: у системі неперервної екологічної освіти розширюються і збагачуються зв'язок «заклад середньої освіти - заклад вищої освіти», що створює передумови для підвищення якості екологічної освіти і його цільової професіоналізації.

Список літератури:

1. Концепція екологічної освіти в Україні /Інформаційний збірник МОН України. - 2002. - С.15.

2. Матвієнко Г.Б. Стратегія розв'язання екологічних проблем. Факультативний курс “Екологія” 10 кл. //Біологія. /Матвиєнко Г.Б.. - 2006. - № 12. - С. 23-25.

3. Моисеева Л.В. Системное проектирование экологического образования: региональная модель /Л.В.Моисеева // Материалы Международной науч.-практ. конференции [“Личность, труд, экономика” в 2-х ч.]. - Челябинск: изд-во Челяб. гос. пед. Ун-ва, 1995. - ч.1 — С. 6-10.